

нований на принципі діалогічності, партнерства, а також з урахуванням традицій ЗВО МВС України;

– технологічний компонент (навчальна та навчально-професійна діяльність курсантів, діяльність науково-педагогічних працівників: цілі, зміст, форми організації, методи і технології викладання, характер контролю тощо);

– матеріально-технічний компонент (інфраструктура ЗВО МВС України, елементи навчальної та наукової матеріальної бази).

Найбільший потенціал для формування професійно-етичної культури майбутніх офіцерів Національної поліції у структурі освітнього середовища ЗВО МВС України має організаційно-комунікативний компонент, у межах якого відбувається суб'єкт-суб'єктна взаємодія всіх учасників освітнього процесу під час професійної підготовки в аудиторній (лекції, семінарські і практичні заняття, спецкурси), позааудиторній (тренінги, самостійна робота студентів, участь у конференціях, проектна діяльність, курсові роботи) та навчально-професійній (стажування, різні види практик) діяльності.

Отже, освітнє середовище ЗВО МВС України ми визначаємо як багаторівневу педагогічно організовану систему умов та можливостей ЗВО МВС України, які забезпечують організовану взаємодію суб'єктів освітнього процесу (викладачів, студентів (курсантів), адміністрації, керівництва та ін.), спрямовану на створення культурно-ціннісного контексту становлення суб'єкта професійної діяльності, що сприяє формуванню професійно-етичної культури майбутніх офіцерів Національної поліції.

Отже, освітнє середовище закладу вищої освіти МВС визначаємо як багаторівневу педагогічно організовану систему умов та можливостей освітнього процесу, які забезпечують організовану взаємодію суб'єктів освітнього процесу (викладачів, студентів (курсантів), адміністрації, керівництва та ін.), спрямовану на створення культурно-ціннісного контексту становлення суб'єкта професійної діяльності, що сприяє формуванню професійно-етичної культури майбутніх офіцерів Національної поліції.

Список бібліографічних посилань

1. Братко М. В. Освітнє середовище вищого навчального закладу: пошук стратегій управління. *Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка: збірник наукових праць*. 2014. № 22. С. 15 -21.

2. Сучасний тлумачний словник української мови 65 000 слів / за заг. ред. В. В. Дубічинського. Харків: ВД «Школа», 2006. 1008 с.

Одержано 27.02.2024

УДК 159.9:37.01:34

Анастасія Олександрівна МЕДВЕДКІНА,

курсантка факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Готовність майбутнього правоохоронця до професійної діяльності повинна визначатися, здебільшого, через психологічну підготовку в закладі вищої освіти. У освітньому просторі закладу освіти всі процеси і явища мають бути підпорядковані загальній цілі - формування фахівця, спроможного виконувати професійні завдання, готового брати відповідальність за рішення в екстремальних ситуаціях, мати можливість допомогти собі і комусь в стрес-ситуаціях.

Ключові слова: *психолого-педагогічні технології, готовність, психологічна підготовка, професійна діяльність, майбутні правоохоронці.*

Ефективним інструментом, який сприяє формуванню психологічної готовності до професійної діяльності правоохоронця, є широке використання в закладі освіти засобів психологізації освітнього процесу. Цей процес покликаний не тільки забезпечити традиційний психологічний супровід курсантів, науково-педагогічних працівників, адміністрації, але й виступити гарантом основних соціальних процесів у ЗВО [1; 3]. Тому сформованість готовності до професійної діяльності, психологічної стійкості, саморегулятивності, стресостійкості визначається через взаємну технологічну роботу з психологізації професійної підготовки майбутнього правоохоронця як на загальноузівському рівні, так і на конкретнопредметному.

На рівні університету готовність фахівця до професії забезпечується піднесенням рівня психологічної культури викладачів, побудовою професійно визначеного, регламентованого професійними нормами і правилами, і водночас товариського середовища, формуванням простору професіоналізації відповідно до запитів часу, створенням умов (ставлення, структурні підрозділи, надання послуг), які визначають характеристики психологічної (готовність реально сприймати службову діяльність, можливість використати способи реагування, адекватні ситуації, здатність оперативно приймати ефективні фахові рішення і т.д.) підготовки курсантів.

Одним з вдалих прикладів такої роботи є створення в структурі університету Центру психологічної служби, провідним напрямом роботи в якому є психологічне забезпечення процесів і суб'єктів освітнього закладу. Важливою задачею, яка розв'язується психологами Центру, є психологічний супровід професійної підготовки майбутніх правоохоронців. Він відбувається в груповій й індивідуальній формі, носить психодіагностичну, психоедукаційну, консультативну, терапевтичну, релаксаційну функції, орієнтований на викладача, студента, професійну діяльність, стосунки, психологічну атмосферу.

Що ж стосується конкретнопредметного (часткового) психологічного супроводу, то він реалізується технологіями, які дозволяють змінювати психічний та фізичний стани курсанта як за допомогою впливу ззовні (психолог, педагог), так і за допомогою зусиль самої людини (саморегуляція).

На основі вивчення наукових літературних джерел з питань професійної підготовки [2;4] нами пропонується запроваджувати різні заняття в системі підготовки майбутніх правоохоронців до професійної діяльності у ЗВО:

- «навчання за сценаріями», яке спрямоване на імітацію інцидентів на службі шляхом створення навчального середовища, яке моделює ситуацію на службі. Воно включає захоплюючі рольові ігри (наприклад, актори, які грають злочинця та/або жертв), інший реквізит (наприклад, відповідне місце для тренувань, що імітує вітальню, такі звуки, як гучна музика), які відтворюють ситуацію на службі настільки реалістично, як це можливо. Залучаючись до інтерактивних та динамічних сценаріїв навчання, курсанти вчаться реагувати, приймати рішення, виявляти ознаки гнучкості і одночасно в репрезентативних умовах можуть досліджувати різноманітні поведінкові стратегії для вирішення складних ситуацій під час навчання. Впровадження такої технології допомагає майбутньому поліцейському пережити стрес, який вони відчувають під час складних завдань на службі, ознайомитися з його психологічним впливом на організм, може сприяти підвищенню продуктивності у віджповідних умовах. Ця технологія є ефективною, але ресурсо- та трудомісткою;

- використання технології навчання на основі віртуальної реальності. Досвід запозичено у Нідерландських науковців [5], але адаптовано до наших умов. Використання навчання у віртуальній реальності – навчання на основі сценаріїв з використанням віртуального симулятора – пропонує нові шляхи доповнення технології «навчання за сценарієм». Імерсивні навчальні системи забезпечують 3D-середовище, в якому курсанти

можуть вільно пересуватися та взаємодіяти з імітованим оточенням. Перевага їх полягає в тому, що таке навчання можна виконувати практично незалежно від місця навчання, оскільки потрібно лише достатній простір для встановлення програмного забезпечення. ;

– використання тренінгових можливостей, наприклад, «Тренінг психологічної саморегуляції», мета якого - вироблення навичок прогнозування стресових ситуацій та способів їх подолання, цілеспрямований аналіз різноманітних стресових і конфліктних ситуацій, вольового контролю поведінки та емоцій, а також навчання технік саморегуляції, таким як аутогенне тренування, репродукція образів та ін;

– вправи, які використовують для розвитку структурних компонентів психологічної готовності у інших підрозділах вибухонебезпечних професій (н-д, військовослужбовців) до службово-бойової діяльності («Проміжна рефлексія», «Самоаналіз», «Все навпаки», «Плюс і мінус»).

– релаксаційні вправи, які використовують для розвитку структурних компонентів психологічної готовності правоохоронців до службової діяльності (техніки напруги і розслаблення). До таких вправ відносять “Відпочинок”, “Замок”, “Голосова розрядка”, “М’язова енергія”, “Напруга – розслаблення”, “Перепочинок”, “Вогонь – лід”, “Дощик” та інш.;

– вправи навчання способам саморегуляції: сміх, посмішка, гумор; роздуми про хороше, приємне; різні рухи типу потягування, розслаблення м’язів; розглядання пейзажу за вікном, фотографій, інших приємних речей; уявне звернення до вищих сил (Бога, Всесвіту, великої ідеї); «купання» (реальне або уявне) в сонячних променях; вдихання свіжого повітря; читання віршів; висловлювання похвали, компліментів кому-небудь просто так.

– метафоричні асоціативні карти. Колоди асоціативних карт є наборами зображень-картин у картковому форматі. Вони є набором карт із зображенням навколишньої дійсності (людей, природи, предметів побуту тощо). Асоціативно-метафоричні карти є інноваційним інструментом, основу якого лежать «класичні» психологічні феномени на основі дії проекції.

Вивчення проблеми доводить, що підготовкою до професії потрібно займатися поступово, враховуючи особисті якості, знання і навички курсанта. Якщо курсант емоційно стійкий, він з легкістю долає психологічні наслідки невдач і зривів; якщо він має недостатньо загартовану волю, вразливий, емоційний, то його необхідно «занурювати в професію» поступово, від виконання простих завдань до ускладнених.

Список бібліографічних посилань

1. Психологічна та фізична готовність особистості до дій в екстремальних ситуаціях: практичний. За ред. В.О. Криволапчука. Київ : ДНДІ МВС України. 2016. 84 с.

2. Сімко Р. Т. Психологічна підготовка і готовність працівників патрульно-постової служби міліції до професійної діяльності. *Проблеми сучасної психології*. 2011. Вип. 12. С. 777–786.

3. Тімченко О. В., Барко В. В. Шляхи формування психологічної готовності до професійної діяльності у персоналу Національної поліції України. *Вісник Національного університету оборони України*. 3 (56) /2020. 112 с.

4. Цільмак О. М., Яковенко С. І. Професійно-психологічна підготовка працівників підрозділів громадської безпеки : підручник. Одеса: ОДУВС, 2012. 140 с.

5. Koedijk, Peter G. Renden, Raûl R. D. Oudejans & R. I. (Vana) Hutter Virtual reality training for police officers: a comparison of training responses in VR and real-life training. Volume 62, 2019, Issue 12.

Одержано 17.02.2024